

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1970-1971.

5 NOVEMBER 1970.

Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 314, 316, 317 en 318 van het Burgerlijk Wetboek, waarbij de procedure tot ontkenning van vaderschap wordt geregeld.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE (1) UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **ROMBAUT**.

MIJNE HEREN,

Het ontwerp van wet is gesproten uit een voorstel van wet van Volksvertegenwoordiger Charpentier. Het werd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 20 maart 1969 eenparig goedgekeurd.

Het oorspronkelijk wetsvoorstel had enkel tot doel in de artikels 316 en 317 van het Burgerlijk Wetboek de termijnen van één en twee maanden voor het indienen van een vordering tot ontkenning van vaderschap eenvormig op drie maanden te brengen en dientengevolge de mogelijkheid op te heffen, die thans door artikel 318 geboden wordt om door de betekening van een buitengerechtelijke akte van ontkenning de termijnen met een maand te verlengen.

De Regering heeft de gelegenheid te baat genomen om door het indienen van amendementen enkele bijkomende verbeteringen en verduidelijkingen in de artikels van het Burgerlijk Wetboek, die de ontkenning van vaderschap beheersen, aan te brengen.

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Pierson, voorzitter; Baert, Calewaert, Custers, De Groof, Delhaye, Dua, Goffart, Hambye, Herbiet, Merchiers, Renquin, Van Bogaert, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Vanderpoorten, Van Hoeylandt en Rombaut, verslaggever.

R. A 7921

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

276 (Zitting 1968-1969) : Ontwerp overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1970-1971.

5 NOVEMBRE 1970.

Projet de loi modifiant les articles 314, 316, 317 et 318 du Code civil organisant la procédure de désaveu de paternité.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. **ROMBAUT**.

MESSIEURS,

Le présent projet de loi est issu d'une proposition de loi déposée par M. Charpentier et adoptée à l'unanimité par la Chambre des Représentants le 20 mars 1969.

La proposition initiale avait uniquement pour objet de porter uniformément à trois mois les délais d'un et de deux mois prévus aux articles 316 et 317 du Code civil pour l'intentement de l'action en désaveu de paternité, et, par voie de conséquence, de supprimer la possibilité actuellement offerte par l'article 318 de proroger d'un mois les délais en signifiant un acte extrajudiciaire de désaveu.

Le Gouvernement a saisi l'occasion pour déposer des amendements tendant à apporter quelques améliorations et précisions supplémentaires aux articles du Code civil relatifs à l'action en désaveu de paternité.

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Pierson, président; Baert, Calewaert, Custers, De Groof, Delhaye, Dua, Goffart, Hambye, Herbiet, Merchiers, Renquin, Van Bogaert, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Vanderpoorten, Van Hoeylandt et Rombaut, rapporteur.

R. A 7921

Voir :

Document du Sénat :

276 (Session de 1968-1969) : Projet transmis par la Chambre des Représentants.

Artikelsgewijze bespreking.

Artikel 1.

Artikel 314 van het Burgerlijk Wetboek somt drie gevallen op, waarin een vordering tot ontkenning van vaderschap van een kind, dat vóór de 180ste dag van het huwelijk geboren is, niet ontvankelijk is.

Het derde van die gevallen, met name « wanneer het kind niet levensvatbaar is verklaard », wordt door artikel 1 van het ontwerp van wet uit artikel 314 weggelaten, omdat die grond van niet-ontvankelijkheid toepasselijk is op alle gevallen van ontkenning van vaderschap en geenszins specifiek is voor de ontkenning van een kind, dat vóór het huwelijk geboren is.

Artikel 4 van het ontwerp verplaatst derhalve die voorwaarde naar artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek om haar aldus van toepassing te maken op alle vorderingen van ontkenning.

Uw Commissie merkte op dat het bestaan van die grond van niet-ontvankelijkheid zonder enige uitwerking blijft ten opzichte van het erfrecht van de man of zijn rechthebbenden. Artikel 725 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt immers uitdrukkelijk dat het kind, dat niet levensvatbaar geboren is, onbekwaam is om te erven.

Uw Commissie keurde eenparig artikel 1 van het ontwerp goed.

Artikel 2.

Dit artikel, in overeenstemming met de bedoeling van de indiener van het oorspronkelijk voorstel van wet, brengt in artikel 316 de termijn voor het indienen van een rechtsvordering tot ontkenning van vaderschap in alle gevallen op drie maanden, te rekenen hetzij van de geboorte (wanneer de man ter plaatse is), hetzij van de terugkomst van de man (als hij op het ogenblik van de geboorte afwezig was), hetzij van de ontdekking van het bedrog (als de geboorte verborgen werd gehouden).

Het brengen van de termijn eenvormig op drie maanden liet toe het ganse artikel 316 tot één enkele volzin te herleiden.

Daarenboven is de tekst van het ontwerp nog in tweeërlei opzicht te verkiezen boven die van het bestaande artikel 316 van het Burgerlijk Wetboek, omdat erin bepaald wordt :

1° dat een rechtsvordering moet ingediend worden;

2° dat de vordering moet ingesteld worden binnen drie maanden « te rekenen van de geboorte » (indien de man zich ter plaatse bevindt), terwijl het bestaande artikel 316 het uitgangspunt van de termijn in dat geval enkel laat vermoeden.

Ook artikel 2 van het ontwerp werd door uw Commissie eenparig goedgekeurd.

Discussion des articles.

Article 1er.

L'article 314 du Code civil énumère trois cas dans lesquels une action en désaveu de paternité d'un enfant né avant le 180e jour du mariage n'est pas recevable.

L'article premier du projet supprime le troisième de ces cas, à savoir celui où « l'enfant n'est pas déclaré viable », étant donné que cette cause d'irrecevabilité s'applique à tous les cas de désaveu de paternité et n'est nullement spécifique du désaveu de paternité d'un enfant né avant le mariage.

Aussi l'article 4 du projet fait-il passer cette condition à l'article 318 du Code civil, la rendant ainsi applicable à toutes les actions en désaveu.

Votre Commission a fait observer que l'existence de cette cause d'irrecevabilité n'a aucun effet sur le droit successoral du mari ou de ses héritiers. En effet, l'article 725 du Code civil prévoit expressément que l'enfant qui n'est pas né viable est incapable de succéder.

L'article 1er du projet est adopté à l'unanimité.

Article 2.

Conformément aux intentions de l'auteur de la proposition de loi initiale, cet article porte, à l'article 316, le délai d'intentement d'une action en désaveu de paternité à trois mois dans tous les cas, à dater de la naissance (si le mari se trouve sur les lieux) ou de son retour (s'il était absent au moment de la naissance) ou de la découverte de la fraude (si la naissance lui a été cachée).

La fixation d'un délai uniforme de trois mois a permis de refondre l'ensemble de l'article 316 en une seule phrase.

Le texte du projet est préférable à celui de l'article 316 actuel du Code civil pour deux autres raisons, car il prévoit :

1° qu'une action doit être intentée;

2° qu'elle doit l'être dans un délai de trois mois « à dater de la naissance » (si le mari se trouve sur les lieux), tandis que le texte actuel de l'article 316 permet simplement de présumer quel est, dans ce cas, le point de départ du délai.

L'article 2 du projet est également adopté à l'unanimité.

Artikel 3.

Artikel 317 van het Burgerlijk Wetboek laat aan de erfgenamen van de man toe een vordering tot ontkenning in te dienen binnen twee maanden, te rekenen van het tijdstip waarop het kind zich in het bezit heeft gesteld van de goederen van de man of van het tijdstip waarop de erfgenamen door het kind in dat bezit zijn gestoord.

Artikel 3 van het ontwerp vervangt in artikel 317 van het Burgerlijk Wetboek, om dezelfde reden als voor voorgaand artikel, de termijn van twee maanden door drie maanden.

Zonder discussie keurde uw Commissie dit artikel goed.

Artikel 4.

Artikel 4 van het ontwerp wijzigt niet enkel het bestaande artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, maar voegt er nog vier nieuwe leden aan toe.

Eerste lid.

Dit brengt aan artikel 318 volgende tweevoudige wijziging aan :

a) de levensvatbaarheid van het kind wordt als voorwaarde gesteld voor de ontvankelijkheid van de rechtsvordering (zie supra de bespreking van artikel 1);

b) de mogelijkheid om door het betekenen van een buitengerechtigde akte van ontkenning de termijn voor het inleiden der vordering met een maand te verlengen wordt afgeschaft, wat een logisch gevolg is van de verlenging van alle termijnen tot drie maanden.

Tweede lid.

Dit tweede lid legt de verplichting op het in kracht van gewijsde gegane vonnis of arrest, dat de ontkenning toestaat, binnen de vier maanden (1) te betekenen of tegen ontvangstbewijs ter hand te stellen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Alzo wordt een werkelijke leemte in de huidige wet aangevuld. Alhoewel in de praktijk de betekening aan de ambtenaar van de burgerlijke stand meestal gedaan wordt, legt het Burgerlijk Wetboek die verplichting nochtans niet op, zodat in tal van geboortecten de werkelijke familienaam niet vermeld is.

Derde lid.

Dit lid regelt de procedure van betekening of terhandstelling aan de burgerlijke stand, in geval de acte van geboorte van het ontkende kind niet in België is ingeschreven.

(1) Het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt moet eveneens binnen de vier maanden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand betekend of ter hand gesteld worden.

In geval van echtscheiding, hetzij op grond van bepaalde feiten, hetzij door onderlinge toestemming, bedraagt die termijn slechts twee maanden (art. 1275 en 1303 Ger. Wetb.).

Uw Commissie acht dit onderscheid niet verantwoord en uit de wens dat tot eenmaking van deze termijnen zou overgegaan worden.

Article 3.

L'article 317 du Code civil permet aux héritiers du mari d'intenter une action en désaveu dans les deux mois à compter de l'époque où l'enfant se serait mis en possession des biens du mari ou de l'époque où les héritiers seraient troublés par l'enfant dans cette possession.

Pour le même motif qu'à l'article précédent, l'article 3 du projet remplace, à l'article 317 du Code civil, le délai de deux mois par celui de trois mois.

Votre Commission a adopté cet article sans discussion.

Article 4.

L'article 4 du projet modifie le texte actuel de l'article 318 du Code civil tout en le complétant par quatre alinéas nouveaux.

Alinéa premier.

Cet alinéa modifie l'article 318 sur deux points :

a) l'action ne sera recevable que si l'enfant est déclaré viable (voir plus haut la discussion de l'article 1er);

b) la possibilité de prolonger d'un mois le délai d'introduction de l'action par la signification d'un acte extrajudiciaire contenant le désaveu est supprimée, ce qui est la conséquence logique du fait que tous les délais sont portés à trois mois.

Alinéa 2.

Cet alinéa impose l'obligation de signifier ou de remettre contre accusé de réception à l'officier de l'état civil, dans les quatre mois, le jugement ou l'arrêt passé en force de chose jugée et admettant le désaveu (1).

Cette lacune réelle de la législation en vigueur se trouve ainsi comblée. Bien que, le plus souvent, dans la pratique, la signification à l'officier de l'état civil ait effectivement lieu, le Code civil n'en fait pas une obligation, de sorte que nombre d'actes de naissance ne mentionnent pas le véritable nom de famille.

Alinéa 3.

Cet alinéa règle la procédure de signification ou remise à l'état civil, au cas où l'acte de naissance de l'enfant désavoué n'a pas été inscrit en Belgique.

(1) Le jugement ou l'arrêt homologuant ou prononçant l'adoption doit également être signifié ou remis dans les quatre mois à l'officier de l'état civil.

En cas de divorce, soit pour cause déterminée, soit par consentement mutuel, ce délai n'est que de deux mois (art. 1275 et 1303 du Code judiciaire).

Votre Commission estime que cette distinction ne se justifie pas et elle exprime le vœu de voir unifier ces délais.

Vierde lid.

Het vierde lid van het artikel verplicht de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest binnen de maand in zijn registers in te schrijven en er melding van te maken op de kant van de akten betreffende de burgerlijke stand van het kind.

Een lid van uw Commissie vroeg zich af waarom de Nederlandse tekst spreekt van « burgerlijke staat » van het kind en niet van « burgerlijke stand ». Er werd opgemerkt dat beide uitdrukkingen correct zijn en in het Nederlands dezelfde betekenis hebben (1).

Anderzijds werd eveneens onderstreept dat ons Burgerlijk Wetboek uitsluitend de uitdrukking « burgerlijke stand » gebruikt.

Meer bijzonder werd bedoelde tekst van het ontwerp van wet (« ... en maakt er melding van op de rand van de akten die betrekking hebben op de burgerlijke staat van het kind ») vergeleken met de recente tekst van het laatste lid van artikel 354 van het Burgerlijk Wetboek, zoals dit werd gewijzigd door de wet van 21 maart 1969, die in haar artikel 2 volledig de artikels 340 tot 370, zijnde Titel VIII van het Burgerlijk Wetboek betreffende de adoptie, heeft gewijzigd (« ... wordt melding gemaakt op de kant van de akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde ... »).

Om die reden meent uw Commissie te moeten voorstellen dat, in de zin van een loutere taalkundige wijziging, die geen terugzending naar de andere Kamer vereist, in het vierde lid van artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek (nieuw) « burgerlijke staat » door « burgerlijke stand » zou vervangen worden.

Verder moet, als taalcorrectie, « op de rand van de akten » vervangen worden door « op de kant van de akten », welke termen trouwens overal elders in het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek worden gebruikt (zie o.a. voormeld art. 354 van het Burgerlijk Wetboek, art. 1275 en 1303 van het Gerechtelijk Wetboek. — Men vergelijk ook oud-art. 264 van het Burgerlijk Wetboek en art. 1266, 3^e lid, en art. 1273, 2^e lid van het Gerechtelijk Wetboek).

Vijfde lid.

Hierin wordt bepaald dat, bij gebreke aan betekening of terhandstelling aan de burgerlijke stand binnen de voorgescreven termijn, er geen ontkenning is.

Wij kennen in onze wetgeving gelijkaardige beschikkingen inzake echtscheiding en adoptie.

Ook artikel 4 van het ontwerp en het ontwerp in zijn geheel werden, evenals dit verslag, door uw Commissie eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
L. ROMBAUT.

De Voorzitter,
M.-A. PIERSON.

(1) van Dale's Nieuw Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, v^o burgerlijk : « burgerlijke staat of stand : iemands rechtstoestand ten aanzien van zijn rechts- en handelingsbevoegdheid »; v^o staat : « de burgerlijke staat der personen (zie ook Burgerlijk en Stand) ».

Alinéa 4.

L'alinéa 4 de l'article oblige l'officier de l'état civil à inscrire, dans le mois, le dispositif du jugement ou de l'arrêt dans ses registres et d'en faire mention en marge des actes intéressant l'état civil de l'enfant.

Un commissaire s'est demandé pourquoi le texte néerlandais porte « burgerlijke staat » et non « burgerlijke stand » (de l'enfant). L'on a fait observer que ces deux expressions néerlandaises sont correctes et qu'elles ont la même signification (1).

Par ailleurs, on a souligné que notre Code civil use exclusivement de l'expression « burgerlijke stand ».

Plus particulièrement, le texte néerlandais en question du projet de loi (« ... en maakt er melding van op de rand van de akten die betrekking hebben op de burgerlijke staat van het kind ») a été comparé au texte récent du dernier alinéa de l'article 354 du Code civil, tel que celui-ci a été modifié par la loi du 21 mars 1969, dont l'article 2 a remanié complètement les articles 340 à 370 de ce Code, c'est-à-dire le Titre VIII, relatif à l'adoption (« ... wordt melding gemaakt op de kant van de akten betreffende de burgerlijke stand van de geadopteerde... »).

Telle est la raison pour laquelle votre Commission croit devoir proposer, à titre de modification de pure forme ne nécessitant pas le renvoi à l'autre Chambre, de remplacer, dans le texte néerlandais du quatrième alinéa de l'article 318 (nouveau) du Code civil, les mots « burgerlijke staat » par « burgerlijke stand ».

Une autre correction linguistique qui s'impose dans le texte néerlandais est de remplacer les mots « op de rand van de akten » par « op de kant van de akten », ces termes étant, du reste, ceux usités partout ailleurs dans le Code civil et le Code judiciaire (voir notamment le susdit art. 354 du Code civil ainsi que les art. 1275 et 1303 du Code judiciaire. Que l'on compare également le texte ancien de l'art. 264 du Code civil, de même que les art. 1266, 3e alinéa et 1273, 2e alinéa, du Code judiciaire).

Alinéa 5.

Cet alinéa prévoit qu'à défaut de signification ou de remise à l'état civil dans le délai prescrit, le désaveu est non avenue.

Notre législation contient des dispositions similaires en matière de divorce et d'adoption.

L'article 4 ainsi que l'ensemble du projet ont été admis à l'unanimité, de même que le présent rapport.

Le Rapporteur,
L. ROMBAUT.

Le Président,
M.-A. PIERSON.

(1) Dans le « Nieuw Groot Woordenboek der Nederlandse Taal » de van Dale, on lit, v^o burgerlijk : « burgerlijke staat of stand : iemands rechtstoestand ten aanzien van zijn rechts- en handelingsbevoegdheid » et v^o staat : « de burgerlijke staat der personen (zie ook Burgerlijk en Stand) ».